

יבמות דף עח

שאל על אשר המית הגבעונים

מסופר בסוגיא שבזמן דוד המלך היה רעב ג' שנים, וכששאל באורים ותומים נענה: על שאול [שלא נספד כהלכה], ועל אשר המית את הגבעונים. וכי היכן מציינו בשאול שהמית אותם? אלא מתוך שהרג את נוב שהיו מספיקין להם מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגם.

הדברים תמוהים עד למאד, הכיצד על עצם הריגת הכהנים משרתי ה' לא נתבע שאול, ורק נתבע על הגבעונים שגרם להם בגרמא הפסד לפרנסה.

רבי יונתן אייבשיץ ביערות דבש כתב שהם היו ממשפחת עלי הכהן ועל כן בלאו הכי היו אמורים למות בגיל צעיר, וגברא קטילא קטל.

ויש אומרים שלגבי הגבעונים היה כאן ביטול השבועה שנשבועו להם, ולכן חמיר טפי.

ועוד י"ל שעל הריגת נוב עצמה כבר נענש באופנים שונים.

ונראה להציע מהלך שעשוי לשפוך אור על הסוגיא.

מקובלנו מרבתינו, שישנו חילוק גדול בין עונשי שמיים לעונשי בשר ודם. במלך בשר ודם שנפרע מאדם שחטא כנגדו, אין הוא מתחשב כלל בסבל של המשפחה והסובבים. אם מגיע לחוטא למות, הרי יישא את עונשו מבלי להתחשב באחרים. לעומת זאת, אצל הקב"ה, כל מי שיסבול ויצטער כתוצאה מהעונש שיינתן לחוטא, הרי כל זה בא בחשבון, ואם יש צדיק אחד שאינו אמור להיפגע מהעונש אין העונש נעשה. לא קיים מושג של 'נוק משני'. וכן מציינו באשני סדום, שאם היה צדיקים בעיר כל העיר היתה ניצלת בעבורם.

וכך מבארים הראשונים (עי' רמב"ן ורבינו בחיי) את הפסוק 'כי לא אצדיק רשע', אדם שנכנס לבי"ד ויצא זכאי אין מחזירים אותו לבי"ד, למה? כי לא אצדיק רשע. אם הוא יצא צדיק וזכאי, יש לדבר טעם. ומוסיפים הראשונים שהאלקים ניצב בעדת ק-ל ומשתתף עם בדיון, ומה שצריך לקרות יקרה, ואם אותו אדם צריך למות הוא ימות אפי' אם ימצאו לו זכות אח"כ, ואם צריך לחיות יחיה. אלקים ניצב בעדת ק-ל, דהיינו הבי"ד שייך יחד עם הקב"ה. וכשם שבבי"ד של מעלה הכל מחושבן וצודק, כך בבי"ד של מטה. ומוסיף על זה המשך חכמה, שע"כ בפסוק לעיל נאמר 'ושוחד לא תקח', דההבטחה שהקב"ה נמצא בבית הדין עם הדיינים הוא בתנאי שהם

פועלים כדיון, אבל אם נוטלים שוחד מאבדים את הסיעתא דשמיא.

ולפי"ז אולי אפשר לבאר כך. לשאול היתה טענה נגד דוד ונוב עיר הכהנים, שהם מורדים במלכות. אבל הרי מתבאר בדברי חז"ל ע"פ הפסוקים, ששאול [לפי דרגתו] לא עשה זאת לשם שמיים אלא משום קנאה, א"כ על פניו שאול עשה דין לאמיתו, אבל באמת היה זה דין ללא סיעתא דשמיא.

וכיצד התגלה שהיתה כאן כוונה לא ראויה? ע"י שהגבעונים סבלו במה שאיבדו את הפרנסה כתוצאה מהמעשה. זה שהם מאבדים את הפרנסה מראה שהמעשה לא נעשה לשם שמיים. כל דבר שנעשה עם סיעתא דשמיא ועם 'אלקים ניצב בעדת ק-ל' נעשה באופן מדוקדק, ואילו כאן שנוצר סבל מיותר, מוכח מכך שגם הריגת נוב עיר הכהנים עצמה היתה שלא כדיון.

וכן מתבאר בעמ' הבא שהטענה הגדולה היא שהיה כאן חילול ה'. כשממיתים ע"פ דין, נוצר קידוש ה', וכאן שנוצר חילול ה', הרי זה מפני שלא היתה כאן סיעתא דשמיא.

וממילא י"ל שהעונש על הגבעונים היה סימן לכך שנוב עיר הכהנים נעשה שלא כדיון, והי עונש על כך.

דף עט

שלושה סימנים יש באומה זו

והגבעונים לא מבני ישראל הם. כלומר, דוד ראה שאין בהם את ג' המידות שיש בכלל ישראל: ביישנים, רחמנים, גומלי חסדים.

במהר"ל (חידושי אגדות) מבואר שג' המידות הללו הן כנגד ג' אבות. חסד כנגד אברהם. בושה שייכת ליראה וזו מידת יצחק. כנגד יעקב מגיעה רחמנות, שזו מידתו כמ"ש "וק-ל שק-י יתן לכם רחמים".

בפירוש 'עיון יעקב' על העין יעקב מוסיף שענין המספר שלוש שייך בפרט לכלל ישראל, בבחינת 'והחוט המשולש לא במהרה יינתק', וכלשון הגמ' בשבת (פח, א): דרש ההוא גלילאה - בריך רחמנא דיהב לן אוריין תליתאי ע"י תליתאי ביום תליתאי וברירח תליתאי. וכן

מציינו שיש ג' דברים שעליהם העולם קיים, וכן דברים שעליהם העולם עומד, והכל כנגד ג' אבות.

אותם ג' דברים שעליהם העומד עומד - תורה, עבודה, וגמילות חסדים, הם כנגד ג' המידות של האבות:

כ' היא תקופת השלמת ה'צורה', דהיינו חלקי האדם הרוחניים. אותו רוברד נשלם בגיל כ'. וזה שנאמר 'בן עשרים לרדוף', שבהיות ועתה נשלם לגמרי, הן בגוף והן ברוח ונשמה, יכול לרדוף ולצאת לכבוש מחוזות שמחוץ לו. וזו הסיבה גם שיוצא צבא הוא מגיל כ'.

נמצא שבגיל י"ח יש את שלימות הגוף הגשמי, ובגיל כ' נשלמת הנשמה.

ועולים הדברים בקנה אחד עם דברי האריז"ל שבגיל י"ח יש שלימות חיצונית ולאחר מכן בגיל כ' באה השלימות הפנימית.

וזה הביאור שהגמ' בקידושין (כט, ב) אומרת שכשעבר אדם את גיל עשרים ולא נשא אשה, אומר הקב"ה תיפח עצמותיו. והטעם שאין דבר זה בא בגיל י"ח אע"פ שבן י"ח לחופה, מבאר המהר"ל שהוא משום שעיקר הטענה עליו היא בגיל עשרים שכן אז נעשה שלם גם בצורה הרוחנית, ולמה אם כן מתעכב.

ומזה הטעם בי"ד של מעלה אין עונשין עד גיל עשרים. משום שלגבי בי"ד של מטה כבר מגיל י"ג דנים אותו, שדי להם בהתחלת השלימות, אבל בי"ד של מעלה אין מענישים עד שיגיע האדם לסוף ותכלית שלימותו שהוא בגיל כ'.

אומר המהר"ל שזה הביאור אצלנו בגמ', במחלוקת ב"ש וב"ה. ב"ש הולכים לפי השלימות הגופנית, ועל כן בגיל י"ח די כדי להחשיבו כסרים. אבל ב"ה הולכים לפי השלימות הרוחנית, וממילא עד שלא יגיע לגיל עשרים לא ניתן להכריע על מהותו.

ומתחברים הדברים לדברי האחרונים (מהרי"ט ועוד) שסימני גדלות אינם הסיבה לגדלות אלא כסימן בעלמא, וממילא ב"ה אומרים שהגם שאדם נשלם באופן גופני, כל שלא נשלם באופן רוחני אין לנו לשפוט על פי הסימנים הללו, כי גדלות היא דבר פנימי ולא רק בחיצוניות.

ואולי יש להוסיף על דברי המהר"ל שהרי יש כאן שיטה שלישית בסוגיא, דעת רבי אליעזר, האומר שנקיבה היא בת י"ח וזכר הוא בן עשרים, ומבואר היטב ע"פ יסוד המהר"ל, והיינו דנקבה שנוטה אל החומר שייכת יותר לגיל י"ח, ואילו זכר שנוטה לשלימות רוחנית, הקובע הוא גיל עשרים.

גמ"ח - חסד (אברהם). עבודה - יראה (יצחק). תורה - רחמים (יעקב). כפי שהגמ' בכל מקום מכנה את התורה: 'רחמנא'. רחמים הוא מלשון רחם שבו נוצר הוולד, כך התורה מביאה את הקיום לעולם.

רבי צדוק הכהן בדובר צדק (אות יח) מכאר שתורה, עבודה, וגמ"ח באים לתקן את ג' המידות הרעות - קנאה תאוה וכבוד.

תורה כנגד התאוה, שעל התורה נאמר 'ועץ חיים תאוה באה', כלומר שהתורה ממתקת את התאוה, ומביאה אותה לרצון להתחבר לקדושה. העבודה היא כנגד מידת הכבוד, כי אין כבוד לאדם במקום עבודת ה', ואין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב, ומצינו שכאשר הכהן הגדול 'יששכר איש כפר ברקאי' כרך ידיו בשיראין ועבד עבודה במקדש, יצאה בת קול ואמרה 'צא מיכן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים' (פסחים נו, ב). וכנגד קנאה באה מידת הגמילות חסדים, כי אדם שגומל חסד לחבירו ורוצה בטובתם, ממילא נפקעת ממנו מידת הקנאה.

נמצא דג' הסימנים של עם ישראל הם כנגד ג' המידות של האבות שהם כנגד ג' העמודים שהעולם עומד עליהם, והם המפקיעים את הג' דברים שמוציאים את האדם מן העולם.

סימן לדבר מביא המגלה עמוקות (פרשת ואתחנן אופן יא). נודע במקובלים שאדם יכול לחזור בגלגול עד ג' פעמים ולא יותר, וכמו שנאמר (איוב לג) 'הן כל אלה יפעל ק-ל פעמיים ושלוש עם גבר'. ומדוע ג' פעמים, כי הם כנגד מידותיהם של ג' האבות, וזה מרומז במה שנאמר בפסוק זה 'עם גבר', דמילת גב"ר ראשי תיבות גומלי חסדים ביישנים רחמנים, שאת ג' בחינות אלה ניתן לשוב ולתקן בגלגול ולא יותר. ובזה ביאר המגלה עמוקות את מה שמשנה רבינו אמר: ואתחנן אל ה' בעת ההיא - שביקש לחזור בגלגול, ואמר לו הקב"ה שכבר חזר ג' פעמים וא"כ לא שייך שיחזור שוב - "רב לך".

ונראה אפוא להוסיף ולהמליץ את הכתוב: 'ברוך הגבר אשר יבטח בהשם' - מי שייך למידת הבטחון בה? רק מי שיש לו את מדותיו של ישראל - גומלי חסדים, ביישנים, ורחמנים.

דף פא

דרכו לימנות

נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בדעת ר"מ שאומר שדבר שדרכו להימנות אינו בטל ברוב, האם 'כל שדרכו לימנות' שנינו, או 'את שדרכו לימנות' שנינו.

השל"ה בפרשת במדבר (אות כד, לג) מסביר ביחס למחלוקת זו, שיש הבדל בין המילה "את" למילה "כל". "את" הוא בחינה גבוהה של עולם הבא, והמילה "כל" שייכת לבחינת העולם הזה. כל בגי' נ',

דף פ

בן שמונה עשרה ובן עשרים

הגמ' דנה באיזה גיל ניתן לקבוע על אדם שהוא סרים ועל אשה שהיא איילונית. לב"ה גיל עשרים הוא הקובע, ולב"ש גיל שמונה עשרה.

במשנה אבות פרק ה נאמר בן י"ח לחופה ובן כ' לרדוף. מסביר המהר"ל בדרך חיים שבגיל י"ח נשלם גופו של האדם ועל כן אז הוא ראוי להיכנס לחופה ולהשלים עצמו בנישואין. מגיל י"ח ועד

שהם מ"ט פנים שיש בעולם עם הנקודה הכוללת.

ונצרך לדברים את מה שמובא בספרי חסידות בענין זה.

באמרי אמת (במדבר תרצ"א) מביא בשם העבודת ישראל מקו'ניץ: "ר' יוחנן אמר את שדרכו לימנות שנינו, ור"ל אמר כל שדרכו לימנות שנינו, ר' יוחנן בחינת צדיק גמור וריש לקיש בחינת בעל תשובה. את שדרכו לימנות אלו הלויים שהיו צדיקים גמורים ונמנו לבד, ובני ישראל היו כל שדרכו לימנות".

ובאמת שלא מצאנו את הדברים בספר עבודת ישראל. אמנם בספר ישמח ישראל (לרבי מאלכסנדר) בפרשת שמות (אות ה) מצינו שעסק בסוגייתנו. והפני מנחם הביא משמו כדלהלן:

הנה מצינו שעם ישראל נמנה במדבר שוב ושוב, ואמרו חז"ל (הובא ברש"י תחילת במדבר) שהדבר מבטא את חיבתן לפני המקום. וביאור הדבר הוא, שהלא "לא מרוככם מכל העמים חשק ה' בכם, כי אתם המעט מכל העמים", ומכיון שעם ישראל הוא מיעוט בתוך האומות, מן הדין היה שיתבטל ברוב. ועל כן מונה אותם הקב"ה שוב ושוב, כדי להפוך אותם ל'דבר שבמנין' שהוא חשוב ולא בטל ברוב.

ונשוב למה שכתב האמרי אמת. לדבריו, בתוך כלל ישראל יש את אלה שהם 'את שדרכו להימנות', והיינו הלויים שנמנו במנין נפרד, משום שלא חטאו בעגל. זוהי שיטת ר' יוחנן שהוא בחינת צדיק גמור שלא חטא. ולעומת זאת, כלליות העם הרי הם בגדר 'כל שדרכו להימנות'. זו שיטת ריש לקיש שהוא בחינת בעל תשובה, שגם הוא מצורף לכלל.

ומתחברים הדברים לדברי השל"ה ש'את שדרכו להימנות' הוא עולם התיקון, כי לשם שייכת בחינת הצדיק הגמור. ואילו 'כל שדרכו להימנות' הוא כנגד עולם הזה, שאינו מושלם ויש בו חסרונות, ועל כן נכללים בו בעלי התשובה.

דף פב

ירושא ראשונה ושניה

"תניא בסדר עולם, ירושה ראשונה ושניה יש להם, שלישית אין להם". רש"י מבאר שירושא ראשונה היא בימי יהושע, וירושא שניה היא בימי עזרא, וזה שאומר ר' יוסי (שהוא תנא דסדר עולם) שקדושה שקידש עזרא, נשאר על עולם.

תוס' מביא בשם רבנו חננאל לפרש באופן אחר, שירושא ראשונה היא ירושת האבות, וירושא שניה היא של יהושע, ומכאן ואילך קדושה לעולם.

וקשה מאד שהרי מצינו בחומש שכשעבדי לוט אמרו לעבדי אברהם שכל הארץ שייכת לאברהם, ענו להם שהארץ עדיין לא ניתנה לאברהם אלא בעתיד אחרי יצ"מ, א"כ איזו ירושה היתה

לאבות.

והנה התוס' מקשים מהגמ' בזבחים שמשמע שלר' יוחנן קדושה ראשונה לא בטלה, וסותר לנאמר כאן שהקדושה הראשונה בטלה (ורק השניה קיימת), ותירצו דבגמ' בזבחים מדובר על קדושת ירושלים והמקדש שהיא לא בטלה מאז הקדושה הראשונה.

וביאור הדברים הוסבר היטב ברמב"ם (פ"ו מהלכות בית הבחירה) שג"כ כתב כחילוק זה (אלא שהוא מדבר על קדושת עולי מצרים), וז"ל: "ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדושה לעתיד לבא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה. והרי הוא אומר והשמות את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדים, אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה".

היעב"ץ עומד על דברי הרמב"ם (פ"ד מבית הבחירה ה"א) שכתב שהארון נגנו במחילות בהר הבית. והקשה היעב"ץ למה הביא הרמב"ם דברים אלו כאן שנראה לכאורה שאין בהם נפקותא לענין דינא. וביאר דהרי שיטת הרמב"ם היא שקדושת הבית לא בטלה, ומחדש היעב"ץ שיסוד הדברים הוא אליבא דמאן דס"ל ארון במקומו נגנו, דאילו לפי השיטה שהארון גלה לבבל, גם קדושת הבית בטלה על ידי כך. וביאור הדבר הוא שהארון הוא מקום גילוי השראת השכינה, וא"כ הארון צריך להיות בבית המקדש כדי שקדושת הבית תישאר. ומובן א"כ שהוצרך הרמב"ם לכתוב שהארון נגנו בהר הבית, שממנו יתד ופינה לקדושת הבית בזמן הזה.

מעתי' י"ל שלפי הסבר זה יובן יסוד דברי הרבנו חננאל (ולצורך כך נאמר שדבריו קאי על קדושת ירושלים), שהרי לגבי בהמ"ק באמת ירושה ראשונה היינו מה שנתקדש הר המוריה ע"י אברהם בעקידה, וירושא שניה היא מה שבנו את המקדש שם, והעמידו את הארון. ואולם כשמדברים על קדושת א"י הרי אה"נ שהפירוש הוא כרש"י שירושא ראשונה היא כיבוש יהושע, וירושא שניה היא עליית ועזרא.

דף פג

אנדרוניוס בריה בפני עצמה

רבי יוסי אומר אנדרוניוס בריה בפני עצמה הוא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר או נקיבה.

וכפי שמבואר בהרבה ראשונים, יש בו את שתי הבחינות של זכר ונקיבה, והוא כעין חיבור של שניהם יחד.

בספרי המקובלים הרחיבו בבחינה הזו הנקראת אנדרוניוס. בשערי אורה (שער ה) אומר שיש בהבנת אנדרוניוס סוד גדול.

עליו סקילה כזכר. דהנה בקידושין (נו, א) למדנו ששמעון העמסוני היה דורש כל 'אתין' שבתורה, וכשהגיע ל'את ה' אלקיך תירא' פרש וחזר בו משיטתו. עד שבא רבי עקיבא ולימד 'את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים'. ומעתה, מאחר ותלמידי ר"א בן שמוע חששו שרבי לא מכבד מספיק את רבם, סברו שיתכן שרבי לא סובר לדרוש 'אתין'. על כן אמרו לו את הדין שאנדרוגינוס חייבים עליו סקילה כזכר, והרי מנין למדנו את זה? מהמילה 'את' (כדלעיל בסוגיין), ובזה רצו לרמוז לו שידרוש את המילה 'את' לרבות תלמידי חכמים. אבל כל זה היה החשש שלהם, אולם בודאי שרבי לא נתכוון לכך ח"ו, אלא כל כוונתו היתה ללמוד תורה, כמו שאמר 'כשהלכתי ללמוד תורה אצל ראב"ש'. כך מבאר הערל"נ על דרך הדרוש.

ובשנים עברו, בלומדנו גמרא זו, עמדנו בקושי הנ"ל, והוספנו לתמוה שהרי בסוף המסכת דרשו 'תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם', ואיך יתכן שתלמידי ר"א בן שמוע ידחו את רבי מביניהם.

ולאחר שראינו את שיטת המהר"ל בביאור המושג 'שלום' מצאנו מנוח לנפשנו.

בתפארת ישראל (פרק ז) אומר המהר"ל שהמושג שלום הוא שכל אחד נשאר בתחומו ואינו נכנס לגבול של חברו. 'וכל נתיבותיה שלום', היינו שהתורה נותנת גדרים לאדם שלא ייצא מהגבול. כאשר אדם נמצא במקומו זהו קיום של השלום. ובנתיב השלום (פ"א, וכן בגו"א בראשית פ"ד אות י) מוסיף המהר"ל שהקב"ה עושה שלום במרומו פירושו שיש מלאך של מים ויש מלאך של אש ואין אחד נכנס בגבול של חברו. ובחידושי אגדות לשבת מוסיף שזו הסיבה שגר שבת מביא שלום, כי כשיש אור בבית על ידו נעשית הבחנה והבדל בין הדברים השונים, וזהו השלום. [ולכן 'ערב' הוא מלשון ערבוב, וב'בוקר' הדברים מבוקרים ומבוררים].

'שלום' אינו ערבוביה, אלא שכל אחד עומד לעצמו. וכאשר נמצאים בערבוביה זהו ההיפך משלום. שלום הוא מה שנקרא היום "הרמוניה, שבכונה שכל דבר עושה את פעולתו באופן מיוחד, ואז יש שילוב נפלא בין הדברים. אבל כאשר דבר עושה היפך פעולתו המיוחדת לו יש כאן ערבוביה ואין זו הרמוניה.

מיושבים אפוא הדברים היטב, שאמנם כן תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, אבל דוקא משום כך לא הניחו תלמידי ר"א בן שמוע לרבי ללמוד עמהם, מתוך שסברו שהוא לא מתאים לאותה חבורה, לאותם חריפים, ועל כן כל אחד צריך להיות מוגדר ומופרד במקומו.

ואולי י"ל על פי זה שזה שנאמר לו בשם ר"א, שאנדרוגינוס יש לו דין של זכר, כלומר לאפוקי ממחשבה שאנדרוגינוס הוא ערבוב של דברים, זכר ונקיבה יחד, אך ר"א אינו לומד כך, אלא כל אחד יש לו המסויימות שלו, ואפילו אנדרוגינוס, וזהו השלום.

ופותח בהקדמה החשובה לכלליות ענין ה'משלים' שניתנים למה שנמצא בעולם העליון: לעולם כשמדברים על צורות בעליונים ומייחסים אותן לצורת אדם, אין הכוונה שמדובר פה בצורת אדם ממש.

וכגון 'ימין' ו'שמאל', הרי אין ימין ושמאל בשמים, אלא שהכוונה לקבוצת מלאכים ששייכים לבחינת אור ושפע וזה נקרא ימין, ולהיפך מלאכים ששייכים לחושך ולמניעה שמתייחס לשמאל. וכן מה שנוקטים במשלים מאברי האדם, אין זה כפשוטו, אלא המדובר במלאכים שמתייחסים לבחינה שמתגלה בעולמנו דרך אבר זה.

ממשיך השערי אורה ומבאר שבכל מלאך ובכל בחינה בשמים יש בו שתי בחינות: א) בחינת המקבל, שמקבל מלמעלה את כוחות ההשפעה. ב) בחינת המשפיע, שלוקח את הכוחות שקיבל ומשפיע הלאה. אומר השע"א שזו הבחינה שנקראת אנדרוגינוס בשמים, היינו שזהו חיבור של זכר ונקיבה. זכר הוא בחינת המשפיע ונקבה היא בחינת המקבל. ומסיים שזהו סוד גדול מסודות הסתרים והאמונה.

במדרש רבה (בראשית פ"ח) כתוב שאדם הראשון נברא אנדרוגינוס, שנאמר 'זכר ונקבה בראם'. בדרשות שבת שובה של המהר"ל משמע שביאור כוונתם ז"ל הוא שבחינות זכר ונקבה שבאדם אלו החומר והצורה. החומר הוא הגוף ששייך לעוה"ז והצורה היא הנשמה ששייכת לעוה"ב. ב' יצירות. וזו בחינת אנדרוגינוס שיש באדם.

והעולה מהדברים, וכן מבואר באריז"ל שזה הטעם שאדם נברא אנדרוגינוס, כי אע"פ שבצורה החיצונית הדבר הזה בטל, מ"מ בבחינה הפנימית העמוקה לכל אדם יש את ב' הכוחות הללו.

ואע"פ שהדברים עמוקים מאד, מ"מ יש לנו לדעת שכל דבר יצורה בעולם יש להם משמעות פנימית בעליונים.

דף פד

מעשה בתלמידי רבי אלעזר בן שמוע

"אמר רבי, כשהלכתי ללמוד תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע, חברו עלי תלמידיו כתרנגולים של בית בוקיא, ולא הניחוני ללמוד אלא דבר אחד במשנתנו, ר"א אומר אנדרוגינוס חייבים עליו סקילה כזכר."

והקשה הערוך לנר מה הפשט שתלמידי ר"א בן שמוע לא הניחו לרבי ללמוד עמהם. וכי היתה עיניהם צרה בו?

מפרש הערוך לנר עפ"י דרוש שהם חששו שמאחר והוא מגיע מבית מדרש אחר, כוונתו היא כדי לקנטר ולבייש את ר"א בן שמוע רבם. וזהו שבאו לרמוז לו בהלכה שאנדרוגינוס חייבים